

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าของประเทศในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง จะมีความมั่นคงและพัฒนาได้นั้นต้องอาศัยการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญ เพราะการศึกษาจะพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้มีความรู้ ความสามารถและพร้อมที่จะแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ "การศึกษายังเป็นขบวนการเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคคล ช่วยให้คนเจริญเติบโตโดยสมบูรณ์ถูกต้องตามเจตนาของส่วนรวม การศึกษามีส่วนช่วยให้คนได้เข้าใจตำแหน่ง ฐานะ คุณค่าของตนในสังคมได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย"¹

× เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน อาทิ หลักสูตร ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน เป็นต้น แต่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งก็คือ ตัวครู การพัฒนาครูเป็นส่วนสำคัญยิ่งในแผนการพัฒนาศึกษา ความสำคัญของครูได้เป็นที่ยอมรับและตระหนักมาทุกยุคทุกสมัย เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า อนาคตของชาตินั้นอยู่ในกำมือครูอยู่ด้วยส่วนหนึ่ง ฉะนั้น คุณภาพของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อคุณภาพของการศึกษาของชาติ ดังที่ ทวีโลก เกษมศรี² ได้ให้ความเห็นไว้ว่า "ครูเป็นตัวจักรสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย ถ้าครูบกพร่องไปแม้ว่าองค์ประกอบอื่น ๆ จะดีสักเพียงใดก็ตาม การจัดการศึกษาก็ล้มเหลวอย่างแน่นอน"

× ในบรรดารายวิชาต่าง ๆ ของการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษานั้นได้มีความสำคัญมากวิชาหนึ่ง เนื่องจากเป็นวิชาที่มีบทบาทต่อการปลูกฝังและเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทัศนคติ

¹ ถนอม มากะจันทร์, ทฤษฎีการศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร (พระนคร: วัฒนาพานิช, 2514), หน้า 8.

² ทวีโชค เกษมศรี, ม.ร.ว. "คำนำ" ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ (ก.ท.ม.: โรงพิมพ์สามมิตร, 2518), หน้า 1.

ความคิด และช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม ดังที่ เอ็ดวิน ฟენტัน (Edwin Fenton) กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของวิชาสังคม คือ การเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองดี สอนนักเรียนให้รู้จักที่จะคิด มีทักษะการสืบสวนสอบสวนระหว่างสิ่งที่ เป็นจริงและข้อเท็จจริง ข้อมูลกับเหตุการณ์ ตลอดจนกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใน การที่จะนำข้อมูลที่ได้อ่านไปใช้ในการตัดสินใจอย่างฉลาดและมีเหตุผลเพื่อสามารถปรับปรุงตน เองกับสังคมใหม่ในอนาคต¹ เลียนวาร์ค เอส เคนเวิร์ทซี (Leonard S. Kenworthy) ให้คุณค่าของวิชาสังคมศึกษาไว้ว่า วิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นวิชาที่ช่วย ให้เด็กมีความเข้าใจถึงมนุษย์ และ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ ของมนุษย์ชาติอื่น ๆ โดยคาดหวังให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม²

จากจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การสอนสังคมที่ดีและมี ประสิทธิภาพนั้น นับเป็นการยากกว่าวิชาอื่น ๆ เพราะเหตุว่า ครูสังคมศึกษาได้รับมอบหมาย จากสังคมให้มึบทบาทในการปลูกฝังและส่งเสริมจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดยตรง ดังนั้น การผลิตครูสังคมศึกษาที่มีคุณภาพและตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่วางไว้ ตลอดจน ตรงกับความต้องการของสังคมจะมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อ พัฒนาความเจริญก้าวหน้าของประเทศในอนาคต และในทางตรงกันข้าม ถ้าครูสังคมศึกษา ชาติซึ่งคุณภาพก็คงเป็นการยากในการพัฒนาเยาวชนของชาติให้บรรลุผล

เท่าที่ผ่านมาไม่อาจกล่าวได้ว่า คุณภาพของครูสังคมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดี ทั้งนี้ เพราะมีปัญหาในหลายประการ ทั้งในแง่การผลิตและการใช้ครูสังคมศึกษา ถ้าพิจารณา ในแง่ของการผลิตซึ่งสถาบันฝึกหัดครูมีส่วนรับผิดชอบโดยตรงนั้น พบว่า มีความบกพร่องใน ส่วนของหลักสูตร การจัดโปรแกรมการเรียน ทั้งผลการวิจัยของสมประสงค์ น่วมบุญสีลือ ที่ว่าปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรก็คือ หลักสูตรกับเวลาเรียนไม่สมมูลย์กัน มีเนื้อหาวิชามากเกินไปยากแก่การจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมได้ อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการทำ

¹Edwin Fenton, The New Social Studies, (New York: Holt Rienhart and Winston, Inc., 1967), p.25-26.

²Leonard S. Kenworthy, Guide to Social Studies Teaching in Secondary School. (Belmont California : Woodworth, 1962), p.3.

ประมวลการสอน¹ และจากผลการวิจัยของ ปราณี ภาสกรณ พบว่า ข้อบกพร่องบางประการของการจัดโปรแกรม คือ การจัดเนื้อหาในบางวิชายังไม่ละเอียดเท่าที่ควรในด้านการเรียนการสอนบางวิชามีภาคปฏิบัติน้อยเกินไป² ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักขณา ศกุนะสิงห์³ ที่ว่า วิทยาลัยครูทุกแห่งในกรุงเทพมหานคร จัดประสบการณ์วิชาชีพภาคปฏิบัติให้นักศึกษาน้อยมาก เวลาเรียนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ นักศึกษาจึงประสบปัญหาที่สำคัญคือ ขาดทักษะในการเตรียมแผนการสอน การเลือกวิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อการสอนที่เหมาะสม การฝึกสอนเพียงสิบสัปดาห์ไม่มากพอที่จะทำให้ นักศึกษาสามารถปรับปรุงบุคลิกภาพการสอน การเข้าใจในบทบาทความรับผิดชอบของครู และความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนได้³ นอกจากนี้วิธีการสอนของครูก็มีผลต่อคุณภาพครูอยู่ไม่น้อยเพราะแม้ นักศึกษาครูจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ก็ไม่อาจจะทำการสอนได้ก็เท่าที่ควร ถ้าหากอาจารย์ผู้สอนในสถาบันผลิตครูส่งเสริมให้นักศึกษาครูท่องจำในเนื้อหาตำรามากเกินไป ย่อมทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะและทัศนคติควบคู่ไปได้ ถึงผลการวิจัยของ ภูมิภา คุสกูล พบว่า วิธีการสอนในวิชาเนื้อหาและวิชาครู เป็นแบบบรรยายการใช้สื่อการสอนมีน้อย ไม่ค่อยจัดแนวการสอนแบบใหม่ ๆ การเรียนการสอนเน้นความรู้

¹ สมประสงค์ นวมบุญดี, "ปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516).

² ปราณี ภาสกรณ, "การเตรียมครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาของคณะครุศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

³ ลักขณา ศกุนะสิงห์ "โปรแกรมประสบการณ์ทางวิชาชีพสำหรับนักศึกษาฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).

ความจำ และความเข้าใจมาก¹ ส่วนในแง่ของการใช้ครูพบว่ามีปัญหาในบางประการ เช่น
 ต้องปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากการสอน ซึ่งจะมีผลทำให้ครูขาดกำลังใจในการปฏิบัติงาน
 เพราะครูมีหน้าที่รับผิดชอบมากเกินไป เมื่อครูต้องทำงานมาก ก็ยากแก่การปรับปรุงการ
 สอนให้มีประสิทธิภาพ สุปราณี โศทรจรัส ศึกษาพบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหา
 ในการสอน คือ ต้องสอนมากชั่วโมง สอนแทนบ่อย มีหน้าที่พิเศษที่ต้องทำ ทำให้ครูไม่มีเวลา
 เตรียมการสอนให้ดี²

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า ครูสังคมศึกษามีคุณภาพและปฏิบัติงานได้ผลเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ
 อยู่กับแนวทางในการผลิตครูสังคมศึกษาของสถาบันฝึกหัดครูว่ามีความเข้าใจในบทบาท และ
 บุคลิกลักษณะของครูสังคมศึกษาเพียงใด และสามารถผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการของ
 สังคมหรือไม่ ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของครูสังคมศึกษาที่เกิดขึ้นนั้นเท่าที่ผ่านมาอาจเป็น
 เพราะการขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานของผู้ผลิตและผู้ใช้ ครูในค้ำต่าง ๆ
 เช่น หลักสูตร โปรแกรมการเรียนที่จัดขึ้น อัตรากำลัง จำนวนชั่วโมง การสอนของครู ฯลฯ

ในขณะที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางวิทยาการแขนงต่าง ๆ ก็ได้
 มีมากขึ้นตามลำดับ วิชาสังคมศึกษานับเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงใหม่
 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน
 ต้น พ.ศ. 2521 มีได้แยกเป็นรายวิชาต่าง ๆ แบบเก่า แต่ใช้การบูรณาการเอาวิชาเนื้อ
 หาที่เกี่ยวข้องกันเข้าไว้ด้วยกันซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่ต่อเนื่องสามารถปรับตน
 ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ การจะพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลตามจุดหมายของวิชาได้ก็
 เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึงครูจะต้องมีความรู้ มีความรับ
 รับผิดชอบในหน้าที่ มีวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ เอกการ์ เคลลี และ ลาร์รี แอนดรูว์
 (Edgar Kelly and Larry Andrew) ได้สรุป ลักษณะของครูสังคมศึกษาที่มี
 ประสิทธิภาพไว้ดังนี้ คือ

¹ภณิกา กุศล, "โปรแกรมการเตรียมครูระดับปริญญาตรี เพื่อสอนวิชาสังคมศึกษา"
 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2518).

²สุปราณี โศทรจรัส, แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาชั้น
 มัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510). หน้า 301.

1. เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย
2. มีความเชี่ยวชาญในการศึกษามนุษย์
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
4. มีประสิทธิภาพในการหาเหตุผลและการตัดสินใจ
5. มีประสิทธิภาพในการวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผลการเรียนเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดทางสังคมศาสตร์¹

การจะพัฒนาครูให้เป็นผู้มีคุณภาพนั้นอาจจะทำได้โดยตัวครูเองหรืออาจเป็นการแนะนำหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพราะบางครั้งครูอาจประสบปัญหาในการทำงาน สุมาลี วิไลรัตน์ วิจัยพบว่าอาจารย์สังคมศึกษาในวิทยาลัยครู ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคมีความต้องการรับการอบรมและนิเทศการศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอนและเนื้อหาวิชาต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรและประมวลการสอนสังคมศึกษา เนื่องจากเนื้อหาวิชาซ้ำซ้อนกัน² จากผลการวิจัยนี้จะเห็นได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับครูและให้ความช่วยเหลือครูได้โดยตรงผู้หนึ่งก็คือศึกษานิเทศก์ เพราะงานนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ทั้งนี้ คาร์เตอร์ วิ กูด (Carter V. Good) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ ความพยายามของผู้ทำหน้าที่ที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในค่านิยมวิชาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการคัดเลือกและปรับปรุงจุดมุ่งหมายของการศึกษาช่วยในการเลือกและจัดสรรอุปกรณ์การสอน ช่วยเหลือและปรับปรุงวิธีสอนและช่วยประเมินผลการเรียนการสอน³

¹Edgar Kelly and Larry Andrew, "Social Studies Education Task" Competency-Based Teacher Education. (New Jersey:Prentice-Hall, 1973), p.122.

²สุมาลี วิไลรัตน์, "ปัญหาในการดำเนินการสอนตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 88-92.

³Carter V. Good, Dictionary of Education. (New York :McGraw-Hill Book., Co., 1959), p.539.

ในด้านการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่หลายประการ ซึ่งการนิเทศการศึกษาจะมีส่วน
โดยตรงในการแก้ไขปัญหานั้นซึ่งได้แก่

1. ครูบางคนไม่ยอมรับแนวคิดใหม่
2. ครูไม่สบายใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีสอนหรือเนื้อหาวิชาซึ่งเคยใช้มา
นานแล้ว
3. ครูบางคนไม่กล้าที่จะทดลองวิธีการใหม่ ๆ
4. ครูบางคนขาดพื้นฐานทางวิชาการหรือทักษะ จึงเกิดความไม่มั่นใจ
5. ครูบางคนมีชั่วโมงสอนหรืองานธุรการอื่นมากอยู่แล้ว
6. ครูขาดความสนใจและวิธีการใหม่ ๆ ที่ใช้เวลานาน
7. ครูยังมีคัมภีร์ในแนวความคิดเดิม คิดว่าต้องสอนตามหลักสูตรจะเปลี่ยนแปลง
ไม่ได้
8. ผู้บริหารการศึกษาไม่สนใจเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน
9. ผู้บริหาร เห็นว่าที่ทำอยู่นั้นดีแล้ว
10. เด็กนักเรียนขาดอุปกรณ์การเรียน
11. ผู้ปกครองไม่เข้าใจปัญหาทางโรงเรียน¹

การนิเทศศึกษานอกจากจะมีผลโดยตรงต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน
และต่อตัวครูแล้ว ยังมีผลต่อตัวผู้เรียนด้วย เนื่องจากครูเป็นเสมือนแม่พิมพ์ของชาติ ถ้า
แม่พิมพ์ดีเขาวนซึ่งเป็นผลผลิตที่สำคัญก็จะติดตามไปด้วย ชนุ แสงศักดิ์² ได้เน้นความ
สำคัญของครูว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กให้เกิดความเจริญองงามทั้งทาง
ด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคมและอารมณ์ ครูมีลักษณะอย่างไรเด็กก็จะเป็นอย่างนั้น

งานนิเทศการศึกษาเท่าที่ดำเนินการอยู่พบว่ามีปัญหาหลายประการ ปัญหาสำคัญ
ยิ่งก็คือ เรื่องบุคลากร จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ไม่ได้สัดส่วนต่อโรงเรียนและต่อครู
นับว่าขาดแคลนอยู่มาก ไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึง ความรู้ความสามารถของศึกษานิเทศก์

¹ วิจิตร (ธีระกุล) วรุทบางกูร, กาญจน ศรีภาสสินธุ์ และ สุพิชญา ธีระกุล,
การนิเทศการศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาพิมพ์และโฆษณา, 2520), หน้า 13.

² ชนุ แสงศักดิ์, "ครูกับเสถียรภาพของประเทศ" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ,

บางส่วนยังไม่ได้รับการยอมรับจากครูเท่าที่ควร ส่วนปัญหาในรายละเอียดได้แก่ การขาดงบประมาณ ขาดอุปกรณ์ รวมทั้งยานพาหนะ ตลอดจนขาดความร่วมมือจากครูซึ่งยึดมั่นในแนวคิดเดิม ไม่ยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ สิ่งเหล่านี้ได้มีผลต่อการทำให้ขวัญของศึกษานิเทศก์ตกต่ำ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การนิเทศการศึกษาที่จะมุ่งให้ได้ผลสำเร็จตามความคาดหวังทุกประการ ย่อมทำได้ยาก ศึกษานิเทศก์จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้มากน้อยเพียงใดและประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ เป็นที่น่าสงสัยและน่าศึกษาอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยในฐานะครูสอนสังคมศึกษาและอยู่ในวงการมัธยมศึกษา จึงเกิดความสนใจที่จะค้นคว้าและวิจัยปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อนำข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตลอดจนปรับปรุงการนิเทศให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาในการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคมศึกษา และศึกษานิเทศก์สายสังคม เกี่ยวกับปัญหาในการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคมศึกษา และ ศึกษานิเทศก์ อยู่ในสถานะหรือบทบาทที่ต่างกัน การมองปัญหาแม้จะเป็นปัญหาเดียวกันก็อาจมองต่างกันไป ดังผลการวิจัยของ ไพบูลย์ พูลพิพัฒน์¹ พบว่า ความคาดหวังในบทบาทของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัด ของกลุ่มศึกษานิเทศก์กับกลุ่มครูใหญ่แตกต่างกัน ครูส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อศึกษานิเทศก์ ไม่เข้าใจปัญหา ศึกษานิเทศก์ก็ไม่เข้าใจครู เท่าที่ผ่านมาจากประสบการณ์ของ

¹ไพบูลย์ พูลพิพัฒน์, "บทบาทของศึกษานิเทศก์ประจำจังหวัดในภาคเหนือ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 180.

ผู้วิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ในเขตไม่ตรงกับความต้องการของครู มักเป็นผู้ออกคำสั่งมากกว่าให้ความช่วยเหลือ ทำให้ครูรู้สึกไม่เป็นกันเอง ไม่อบอุ่นใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศักดิ์สุบรรณ สังกาพิณท์¹ พบว่า มีศึกษานิเทศก์จำนวนไม่น้อยที่ปฏิบัติภารกิจด้วยการขาดหลักมนุษยสัมพันธ์ และขาดลักษณะผู้นำที่ดีที่ทำให้ความเข้าใจของศึกษานิเทศก์และของครูไม่ตรงกัน จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า

ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคัมศึกษา และ ศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับปัญหาในการนิเทศวิชาสังคัมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับงานนิเทศวิชาสังคัมศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศวิชาสังคัมศึกษาจากเอกสาร ตำรา และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

แบบสอบถามที่นำมาใช้สอบถามผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคัมศึกษา และศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้คือ

- ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check-List)
- ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาค้นหาที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์สายสังคัมศึกษา ปัญหาโครงการนิเทศวิชาสังคัมศึกษา และ ปัญหาในการนิเทศวิชาสังคัมศึกษาในด้านต่าง ๆ ทดกันซึ่งแบ่งดังนี้
 - ปัญหาค้นหาที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์สายสังคัมศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

¹ ศักดิ์สุบรรณ สังกาพิณท์, "บทบาทของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับการนิเทศ" (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2512), หน้า 132.

- ปัญหาค่านโครงการนิเทศวิชาสังคมศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)
- ปัญหาค่านการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านโรงเรียนและผู้บริหาร ด้านครูสังคมศึกษา ด้านนักเรียน ด้านชุมชน และผู้ปกครอง และค่านส่วนตัว เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นปัญหาและข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการถามแบบปลายเปิด (Open End) โดยกำหนดหัวข้อให้

3. การทดลองแบบสอบถาม (try-out) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแก้ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่ประชากรจริง คือ ผู้บริหารโรงเรียน 10 คน ครูสังคมศึกษา 10 คน ศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษา 3 คน รวม 23 ชุด แล้วนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้กับตัวอย่างประชากรจริงต่อไป

4. การเลือกประชากรและตัวอย่างประชากร

4.1 ตัวอย่างประชากรโรงเรียน สุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งเป็นพวกหรือชั้น (Stratified Random Sampling) กล่าวคือ โรงเรียนมัธยมส่วนกลาง ทั้งที่การศึกษาละ 5 โรงเรียน รวม 25 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมส่วนภูมิภาค เขตการศึกษาละ 2 โรงเรียน รวม 24 โรงเรียน

4.2 ประชากรและตัวอย่างประชากรบุคคล แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

4.2.1 ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หรือ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา หรือ รองหัวหน้าหมวดสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สุ่มตัวอย่าง รวม 80 คน

4.2.2 ครูสังคมศึกษา คือ ครูอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนประจำในหมวดสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมที่สุ่มตัวอย่าง รวม 80 คน

4.2.3 ศึกษานิเทศก์ ใช้จำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งในส่วนกลางและเขตการศึกษาที่ 1 ถึง เขตการศึกษาที่ 13 รวม 25 คน

รวมประชากรทั้งสิ้น 185 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และ การนำเสนอข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหน้าที่ความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษา ปัญหาโครงการนิเทศวิชาสังคมศึกษา และ ปัญหาการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในต่าง ๆ ทั้งห้ก้านโดยใช้ค่าเฉลี่ยหรือมัธยิมเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคมศึกษา และศึกษานิเทศก์โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อดูความแตกต่างของบุคคลทั้งสามกลุ่มมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ถ้าการทดสอบมีนัยสำคัญในตัวประกอบนี้จะทำการทดสอบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันต่อไปด้วยวิธีการ L.S.D. (Least - Significant Difference)

5.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นแบบปลายเปิดตามความถี่

5.4 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและอธิบายประกอบ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำตอบของผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคมศึกษา และ ศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษาในกลุ่มตัวอย่างประชากรและประชากร เป็นคำตอบที่เชื่อถือได้

2. ถือว่าผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคมศึกษา และ ศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษาที่ตอบแบบสอบถามทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งสามารถให้ความคิดเห็นในแบบสอบถามได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคม

ศึกษา และศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยมีขอบเขตดังนี้ :-

1. ตัวอย่างประชากรและประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ หรือ อาจารย์ใหญ่ หรือ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หรือ หัวหน้าหมวดสังคมศึกษา หรือ รองหัวหน้าหมวดสังคมศึกษาในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษาทุกเขตการศึกษา
2. โรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เป็นโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียน ครูสังคมศึกษา และศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษา ได้ทราบถึงปัญหาและผลการปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุง และส่งเสริมให้การนิเทศสายสังคมศึกษาในโรงเรียนมัศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ในกระทรวงศึกษาธิการ ได้ทราบถึงการทำงานของศึกษานิเทศก์ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการทำงานอันจะนำไปสู่การปรับปรุงการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหารการศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ, หัวหน้าหมวดหรือรองหัวหน้าหมวดสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ครูสังคมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนหมวดวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ศึกษานิเทศก์ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์สายสังคมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้และเป็นผู้ที่กำกับการปฏิบัติหน้าที่ในการนิเทศวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การกระทำใด ๆ เพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเรียนการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย